

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/42901>

Please be advised that this information was generated on 2017-12-06 and may be subject to change.

Leve het spoeddebat!

Peter van der Heiden¹

Op 17 augustus 2006 brak LPF-Kamerlid Joost Eerdmans een lans voor een korter zomerreces. Volgens de fortuynist maakten Kamerleden zich 'belachelijk' met een vakantie die veel langer is dan die van de door hen vertegenwoordigde burgers. Hij zag maar één voordeel aan de lange parlementaire zomerstop: het kabinet kan doorregeren zonder gebukt te moeten gaan onder de 'spoeddebattenterreur'.² Overigens bleek het reces geen beletsel te zijn voor een spoeddebat. De afgelopen vakantieperiode vonden er maar liefst twee plaats: over het conflict in Libanon op 21 juli en over de nieuwe dienstregeling van de NS op 17 augustus, waarvoor echter in beide gevallen niet de plenaire Kamer werd opgetrommeld, maar enkel de betreffende commissies.

Het spoeddebat wordt veelal gezien als hét voorbeeld dat de Tweede Kamer zich laat leiden door de waan van de dag, zoals treffend verwoord door Stavros Zouridis, directeur Algemene Justitiële Strategie van het ministerie van Justitie, in *NRC Handelsblad*, in reactie op een spoeddebat over justitiële fouten rond de 'Schiedammer parkmoord', waardoor jarenlang een ten onrechte veroordeelde gevangenzat: 'Ik kan de operationele urgentie van zo'n spoeddebat niet begrijpen. Want zelfs als dit een crisis van de rechtsstaat zou zijn, doe je dat toch niet af met een spoeddebat. Ik had meer afstand tussen bestuur en hypes verwacht.'³

Kunnen we inderdaad spreken van een spoeddebattenterreur, in de zin dat dit parlementaire instrument de normale werkzaamheden van de Kamer lam legt? Ontspruiten de spoeddebatten aan de waan van de dag? Liggen er nobele motieven aan ten grondslag (controle van de regering) of worden er andere doelen mee nagestreefd?

Toename van het aantal spoeddebatten

Het spoeddebat bestaat pas vanaf begin 2004. Vóór dat moment kon er ook met voorbijgaan van de reguliere agenda worden gedebatteerd, maar daar was de toestemming van de helft plus één van de aanwezige Kamerleden voor nodig. In 1993, bij een wijziging van het Reglement van Orde, stelde de VVD voor om het spoeddebat in te voeren. Dat verzoek kreeg verder geen steun.⁴ Elf jaar later was Kamervoorzitter Frans Weisglas, ook VVD, wél succesvol. Om de politiek aantrekkelijker te maken nam hij het initiatief om de noodzakelijke steun voor een spoeddebat terug te brengen tot slechts dertig voorstanders. Hiermee ging de doos van Pandora open. Immers, tot op dat moment was er altijd de steun van minimaal één coalitiepartij nodig om een spoeddebat te kunnen afdwingen – Nederland heeft een traditie van meerderheidskabinetten – maar vanaf 2004 kon zelfs een deel van de oppositie de Kameragenda passeren. In het kader van dit artikel is een overzicht gevraagd van aangevraagde spoeddebatten aan de griffie van de Tweede Kamer. Het door de griffie verstrekte document is echter dermate onvolledig dat kwantitatieve uitspraken niet goed mogelijk zijn.⁵ Ook

blijken er verzoeken om interpellatiedebatten in opgenomen te zijn.⁶ Ook in de parlementaire internetzoekmachine Parlando is het tevergeefs zoeken naar een dergelijk overzicht. De zoekterm 'spoeddebat' geeft voor de onderzochte periode slechts negen treffers, en dan alleen nog maar omdat een spreker dat woord in de mond heeft genomen. Kortom, het spoeddebat, ingevoerd om de politiek aantrekkelijker te maken, is op geen enkele wijze als zodanig structureel terug te vinden in officiële stukken van de Tweede Kamer. Een inconsequente benaming in de *Handelingen* is daar debet aan. Artikel 54a van het Reglement van Orde, waarin dit parlementaire instrument wordt geregeld, stelt in lid 2: 'Het verzoek geschiedt bij de regeling van werkzaamheden onder aanduiding van het onderwerp van het spoeddebat.' Probleem is dat het grootste deel van de spoeddebatten slechts onder de naam 'debat' is te vinden, en slechts enkele onder de naam 'spoeddebat'.⁷ De enige conclusie die daarmee uit het verstrekte overzicht valt te trekken, is dat het er veel zijn.

De enige rem op het spoeddebat is de bepaling dat honderd tegenstemmende Kamerleden een dergelijk debat kunnen blokkeren. Hoewel van dat recht nog geen enkele keer gebruik is gemaakt, zijn minimaal twee aanvragen voor spoeddebatten sinds april 2004 verworpen. Deze kenden minder dan dertig voorstanders.⁸

Het spoeddebat heeft de interpellatie verdrongen. Een interpellatie is eigenlijk ook een soort spoeddebat, maar beperkter van opzet en met meer ruimte voor de aanvrager van dat debat. Bij een interpellatie worden de aan de minister te stellen vragen vooraf ingediend. De interpellant mag deze in het debat toelichten, waarna de minister antwoordt. Daarna krijgt eerstgenoemde weer het woord, en pas vanaf dat moment mag de hele Kamer meedebatteren. De interpellant krijgt dus twee keer het woord, de overige Kamerleden slechts één keer.⁹ Interpellaties zijn daarmee een stuk interessanter voor de interpellant, maar niet voor de rest van de Kamer. Waarom zou de Kamer een van de hondervijftig leden in de gelegenheid stellen uitgebreid in de schijnwerpers te staan en hem of haar daarmee extra publiciteit verstrekken? Dan maar liever een spoeddebat, waar de positie van alle volksvertegenwoordigers dezelfde is.

Hoe lastiger de portefeuille, hoe vaker de bewindspersoon met gezwinde spoed naar het Binnenhof wordt geroepen. Minister van Justitie Piet Hein Donner en zijn collega van Vreemdelingenzaken en Integratie Rita Verdonk zijn dan ook de absolute koplopers. Er hoeft maar een tbs'er te ontsnappen of Donner moet zich in een spoeddebat verantwoorden. Verdonk wordt op het matje geroepen bij iedere uitglijer op het gebied van asielzoekers, uitgeprocedeerd, teruggestuurd of anderszins. En dat waren er nogal wat. Het laatste spoeddebat rond Verdonk leverde zelfs een heuse kabinetscrisis op, én het kabinet-Balkenende III.

Daarmee komen we aan de kern van het spoeddebat. Veelal staat weliswaar het beleid ter discussie, maar gaat het uiteindelijk om de positie van de bewindspersoon. In veel van de gevallen gaat daar een incident aan vooraf. De aandachtige krantenlezer c.q. kijker van actualiteitenprogramma's kan aardig voorspellen welke aanvraag voor een spoeddebat er nu weer gedaan zal worden. Brand op Schiphol? Donner en Verdonk worden al politiek aan de schandpaal genageld terwijl er nog geen feit bekend is. Een journaalitem over hongerende edelherten bij de Oostvaardersplassen? De minister van Landbouw moet zich in de Kamer verantwoorden waarom hij weigert in te grijpen en de arme beestjes niet bijvoedert. Een interview in *Nieuwe Revu* over de slechte verstandhouding tussen de minister en de staatssecretaris van Onderwijs? Minister Maria Verhoeven en haar staatssecretaris Annette Nijs worden met spoed besteld om hun toch zeer grote wederzijdse respect aan de Kamer te verkondigen.¹⁰

Spoeddebatten en de waan van de dag

Ontspruiten nu alle spoeddebatten aan de waan van de dag? Dat hangt in hoge mate af van het antwoord op de vraag hoe de waan van de dag wordt gedefinieerd. Aan een spoeddebat ligt uiteraard altijd een actuele gebeurtenis of een incident ten grondslag, anders zou het wel in de Kameragenda passen. Maar, een actuele gebeurtenis is niet hetzelfde als de waan van de dag. Bij het begrip ‘waan van de dag’ moet toch veeleer gedacht worden aan steeds weer een nieuwe hype die in het parlement tot een spoeddebat wordt opgeklopt. Daar zijn niet veel voorbeelden van te vinden. Toch wordt het spoeddebat onverminderd geassocieerd met de waan van de dag. Een van de mogelijke oorzaken daarvan is dat in de beeldvorming alle versnelde acties van parlementariërs op één hoop gegooid worden. Schriftelijke vragen, mondelinge vragen, het vragenuurtje en de interpellatie; het onderscheid wordt niet vaak en zeker niet structureel gemaakt. Juist bij die schriftelijke vragen wil de hype nog wel eens opdoemen. Denk alleen maar aan de vragen die gesteld werden door SP-Kamerlid Krista van Velzen over het ‘illegaal doodschieten van een mus’, die een wereldrecordpoging dominostenenomgooien dreigde te verstoren bij het televisieprogramma *Domino Day*, of de vraag van Gonny van Oudenallen (Groep Oudenallen) over het gevaar van haarkleurmiddelen voor de volksge-

Tijdens een spoeddebat over de nationaliteit van VVD-Kamerlid Ayaan Hirsi Ali breekt een nieuwe dag aan [Foto: ANP – Evert-Jan Daniels].

zondheid.¹¹ Dit soort onderwerpen vinden we niet terug bij spoeddebatten. Blijkbaar werkt de minimumgrens van dertig Kamerleden voldoende om onzin te weren.

Grosso modo zou ik drie soorten spoeddebatten willen onderscheiden. De meest voorkomende is het 'beleidsdebat'; een spoeddebat dat wordt gehouden omdat de Kamer op welke wijze dan ook informatie over (voorgenomen) beleid ter ore komt waarover zij snel met een bewindspersoon wil spreken. Een tweede soort debat is het 'getuigenisdebat', een spoeddebat naar aanleiding van een ingrijpende gebeurtenis in de maatschappij. Te denken valt hier aan de debatten over de Schipholbrand of over de moord op Theo van Gogh.¹² Ten slotte is er nog het 'politieke spoeddebat', een debat dat duidelijk gericht is op het trekken van politieke conclusies en waarin dus de positie van de bewindspersoon ter discussie staat. Het moge duidelijk zijn dat zowel een beleidsdebat als een getuigenisdebat, al dan niet vooropgezet, kan uitmonden in een politiek debat. Het debat over het paspoort van Hirsi Ali in juni 2006 is daarvan een voorbeeld. Wellicht begon het als beleidsdebat, maar al snel kreeg het meer het karakter van een politiek debat.

Spoeddebatten over voorgenomen, aangekondigde of uitgelekte beleidswijzigingen kunnen moeilijk als 'waan van de dag' worden gediskwalificeerd. Immers, wanneer de Kamer niet onmiddellijk aan de bel trekt, kan zij achter het net vissen, zeker wanneer het om zaken gaat waarin de overheid niet de enige betrokken partij, maar een contractpartij is. Een eenmaal genomen ministerieel besluit is moeilijk ongedaan te maken, dus moet de Kamer wel met spoed proberen een en ander recht te trekken. Het spoeddebat in de zomer van 2006 over het nieuwe spoorboekje van de NS is daarvan een voorbeeld. De staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de spoorwegen hadden al een akkoord gesloten zonder dat de Kamer zich daarover had kunnen uitspreken.¹³

Een in het oog springend kenmerk van de onderwerpen van de spoeddebatten is dat het vaak zaken betreft waar de oppositie op geen enkele andere manier invloed op kan uitoefenen. Afspraken uit het regeerakkoord, akkoorden die gesloten worden tussen het kabinet en de sociale partners, dat soort zaken. Zeker wanneer de uitwerking van het hieruit voortvloeiende beleid niet op rolletjes loopt, is het voor de oppositie een uitgelezen mogelijkheid om de schijnwerpers te zetten op het falen van het kabinetsbeleid. Met dit soort debatten houdt de oppositie de coalitie een spiegel voor: uw fraaie beloften werken in de praktijk veel minder mooi uit.

Ook moslimfundamentalisme en terrorisme zijn veelvuldig onderwerp van een spoeddebat. Met de intrede in de Kamer van partijen die zich vooral op integratie richten, neemt het aantal debatten hierover toe. Zo is er met spoed gedebatteerd over de boeken die werden verkocht in een Amsterdamse moskee (waarin onder meer geschreven stond dat homoseksuelen gedood mogen worden), uiteraard over de moord op Theo van Gogh en over de wijze waarop met terreurdreiging wordt omgegaan.¹⁴

Toch wordt het spoeddebat in toenemende mate met de waan van de dag verbonden. In november 2005 beklagde bijvoorbeeld minister-president Jan Peter Balkenende zich nog over deze beide zaken: 'Verder doorgaan op de weg van de waan van de dag en de spoeddebatten is niet de weg die leidt tot herstel van het gezag van de politiek en het vertrouwen in de politici.'¹⁵ Overigens kreeg de premier van Kamervoorzitter Weisglas op diens weblog te horen dat hij niet mocht zeuren ('Het is echter niet aan de regering om een oordeel te geven over de werkwijze van de Kamer, die haar moet controleren. Ministers en staatssecretarissen moeten zonder morren naar de Kamer komen als hen dat wordt gevraagd'), maar dat ter

zijde.¹⁶ Bewindslieden zien het moeten opdraven voor een spoeddebat blijkbaar als een onwelkome onderbreking van hun departementale werkzaamheden. Een betere associatie met het spoeddebat is de in CDA-kringen populaire term 'krantenknipselpolitiek'. Het overgrote merendeel van de spoeddebatten ontspruit immers niet aan parlementaire naspeuringen, maar aan scoops in de media. Het naakte feit dat een spoeddebat zijn bron vindt in journalistiek onderzoek maakt het echter nog niet tot waan van de dag. Niet de boodschapper staat centraal, maar de boodschap. Los daarvan ontbreekt het de Kamer aan een apparaat dat zelfstandig onderzoek kan doen, waardoor Kamerleden in hoge mate afhankelijk zijn van informatie van buitenaf. En willen we niet allemaal dat onze volksvertegenwoordigers voeling hebben met de maatschappij? Een manier om die voeling te hebben – en daarvan te getuigen – is het inspelen op zaken die spelen in die maatschappij, wat wordt weerspiegeld in de media.

Negatief imago

Het is juist de toevoeging 'spoed' die een nare geur aan dit parlementaire instrument geeft. Spoed op zich kan natuurlijk nooit negatief zijn. Spoed kan gewenst of zelfs vereist zijn. Is het dat ook bij de spoeddebatten die de afgelopen jaren werden gehouden? Betrof het hier louter onderwerpen waarvoor de Kameragenda op zijn kop moest? Het eerste spoeddebat gehouden na de 'Weisglas-verruiming' bewijst al dat dit zeker niet altijd zo was. Op 31 maart 2004 pakte *Het Parool* groot uit met 'Witwasaffaire is bom onder stoel Donner'.¹⁷ Het feit dat criminelen ongestraft hun geld konden witwassen bij Holland Casino, werd ook door het actualiteitenprogramma *Nova* opgepikt. Op 6 april vroeg GroenLinks-Tweede Kamerlid Kees Vendrik een spoeddebat aan over dit onderwerp, dat een dag later werd gehouden.¹⁸ De affaire, aangezwengeld door een klokkenluider (een ex-werknemer), speelde echter al sinds de oprichting van Holland Casino, dus al zo'n 23 jaar. Van enige urgentie was daarmee nauwelijks sprake. Het debat onttaarde dan ook al heel snel in een politiek debat, waarin Vendrik suggereerde dat 'hier gezamenlijk de waarheid onder de pet wordt gehouden', aangezien minister van Justitie Donner op eerdere Kamervragen had geantwoord dat hij niet op de hoogte was van witwaspraktijken.¹⁹ Vendrik diende een motie in waarin hij een aantal beleidsmatige voorstellen deed, maar vooral de minister ervan langs gaf. Donner zou zich 'te weinig hebben ingespannen om de Kamer van volledige informatie te voorzien' en zou 'een verkeerde politieke beoordeling' hebben gemaakt.²⁰ Juist deze koppeling van een politiek oordeel en beleidsvoorstellen maakte de motie kansloos. Alleen GroenLinks en de LPF steunden haar.²¹ Van dit type spoeddebat, waarbij de kern van de zaak zeker het debat waard is, maar het spoedeisende karakter ver te zoeken is, zijn er nogal wat te vinden. Overigens worden niet alle spoeddebatten van dit type even snel geagendeerd. Het debat over 'wetenschap en religie in het onderwijs', naar aanleiding van uitspraken van de minister-president en de minister van Onderwijs dat de overheid de dialoog tussen religie en wetenschap moest stimuleren, vond pas vijf weken na de aanvraag plaats.²² En er waren Kamerleden, zoals Tincke Huijzinga-Heringa (ChristenUnie), die zich überhaupt afvroegen waarom er met spoed gedebatteerd moest worden: 'Ik vind het lastig te begrijpen waarover dit spoeddebat gaat. Ik begrijp dat de aanleiding een uitspraak van de minister-president namens het kabinet was, namelijk dat het kabinet het nuttig vindt dat er wordt gediscussieerd over vooronderstellingen bij wetenschapsbeoefening. Dat is zo'n mooie zin en zo'n mooi streven, dat ik mij heb afgevraagd

waarom juist over zo'n uitspraak een spoeddebat moet worden aangevraagd.' Er waren genoeg reguliere momenten om de zaak aan de orde te stellen.²³

Die vraag wordt niet alleen gesteld bij debatten waarvan het spoedeisende karakter twijfelachtig is. Bij het spoeddebat over de terugzending van uitgeprocedeerde asielzoekers naar Congo, waarbij er informatie uit hun asielverzoek aan de Congolese autoriteiten verstrekt zou worden, werd juist niet de betrachte spoed gegispst, maar het feit dat er een debat aan de problematiek werd gewijd. De kwestie kwam aan het licht in een uitzending van de actualiteitenrubriek *Nova* op 10 februari 2005, waarop een dag later schriftelijke vragen aan de minister van Vreemdelingenzaken en Integratie werden gesteld.²⁴ Op 22 februari werd een spoeddebat aangevraagd, dat de volgende dag plaatsvond. In het debat werd de minister aan de tand gevoeld over het al dan niet meezenden van een verslag van het verhoor van uitgeprocedeerde asielzoekers aan de Congolese autoriteiten. Volgens CDA-Kamerlid Wim van Fessem was er niets aan de hand en hield de minister zich keurig aan de regels: 'Ik begrijp dan ook niet wat hier aan de hand is. (...) Wat is de bedoeling geweest? Reuring scheppen in het gevoelige asioldossier?'²⁵ Overigens bleek er enige maanden later wel zeker iets aan de hand te zijn. Omdat ze de Kamer verkeerd had geïnformeerd, kwam de minister hiermee nog flink in de problemen. Zij overleefde een door de oppositie ingediende motie van afkeuring.²⁶

Natuurlijk zijn er ook voorbeelden van debatten die zowel beleidsmatig als wat timing betreft het spoeddebat waard zijn. Op 2 maart 2006 kondigde minister Verdonk aan de uitzetting van christelijke asielzoekers naar Iran te zullen hervatten, terwijl er een maand eerder een Kamermotie was aangenomen die beoogde een moratorium in te stellen tot het moment waarop de Kamer met haar had gedebatteerd. Op 9 maart volgde een spoeddebat over deze kwestie, die resulteerde in een hernieuwd moratorium.²⁷ Het is een van de schaarse voorbeelden van een spoeddebat dat tot een directe, zij het tijdelijke, beleidswijziging leidde.

Ten slotte

Heeft premier Balkenende gelijk en schaadt het spoeddebat het aanzien van de politiek? Er zijn maar weinig onderwerpen waarover de Kamer met spoed sprak die *a priori* het debat niet waard zijn. Of dat debat altijd voorrang zou moeten hebben op de normale Kameragenda is de vraag, maar de Kamer heeft het volledige recht zelf haar agenda vast te stellen – en daar dus ook van af te wijken. En draai de redenering eens om: wat gebeurt er met het aanzien van de politiek als de Kamer een belangrijke, ingrijpende gebeurtenis lange tijd laat liggen om daar dan nog eens over te gaan debatteren? Is dat niet veel schadelijker? Wat had de Nederlandse bevolking ervan gevonden als de volksvertegenwoordiging pas, na de geplande begrotingsbehandelingen, eind december over de moord op Van Gogh had gesproken? Terwijl dat debat inhoudelijk natuurlijk weinig opleverde. Er viel geen beleid te veranderen, geen verantwoordelijke bewindspersoon weg te sturen. Het enige wat Kamer en kabinet konden doen, was hun respectieve afgrijzen uitwisselen over het incident.

Nu is het gekozen voorbeeld uiteraard uitzonderlijk, maar geldt hetzelfde niet in principe voor willekeuriger onderwerpen als de hbo-fraude, de uitzetting van asielzoekers naar Congo en de geheime CIA-vluchten?²⁸ Voor het aanzien van de politiek is het van groot belang om te laten zien dat politici bij de les zijn en maatregelen vragen wanneer er misstanden wordenesignaleerd, of liever nog, wanneer zich misstanden dreigen voor te doen. Dat daarna, in de reguliere werkzaamheden, die maatregelen pas echt vorm kunnen krijgen, doet daar weinig

aan af. Daarmee heeft het spoeddebat een belangrijke extra functie: een waarschuwing voor de bewindspersoon. Het is een manier om een minister of staatssecretaris duidelijk te maken dat de Kamer een kwestie hoog opneemt, en dat er dus echt werk van moet worden gemaakt. Een crisis van de rechtsstaat doe je inderdaad niet af met een spoeddebat, om de eerder genoemde Zouridis nog eens aan te halen, maar je signaleert die crisis daarin wel.

Die functie zien we duidelijk terug als de inhoud van de spoeddebatten wordt bekeken. Vooral bij de debatten op het terrein van Vreemdelingenzaken en Integratie was een toenemende irritatie te merken bij de Kamer, die telkens weer werd geconfronteerd met incidenten bij de uitzetting van uitgeprocedeerde asielzoekers. Het is dan ook niet zo vreemd dat juist de daarvoor verantwoordelijke minister Verdonk de aanleiding werd voor een kabinetscrisis. Hoe beladener het beleidsterrein, hoe meer incidenten; hoe meer incidenten, hoe vaker een spoeddebat; en hoe vaker een spoeddebat, hoe groter de kans op een motie van wantrouwen. Die kans neemt alleen maar toe als de incidenten ook nog eens dicht bij elkaar liggen. Dat ondervond ook Verdonks voorganger Nawijn, die eind 2002 tweemaal kort op elkaar in een spoeddebat onder vuur kwam te liggen door uitspraken die hij had gedaan in de media (over de herinvoering van de doodstraf) en op een partijcongres (over de werkzaamheden van de Kamer als 'één groot ritueel'). Net als zijn opvolger overleefde hij, al demissionair, de motie van wantrouwen.

Er dienen zich nu eenmaal zaken aan die met enige spoed ook in het parlement besproken moeten worden, of een Kamerlid nu wil of niet. Vaak komen die aanleidingen van regeringszijde, van dezelfde personen dus die klagen dat er zo veel spoeddebatten zijn. Natuurlijk kon de Kamer de uitspraken van Nawijn over haar functioneren niet langs zich af laten glijden. Hoe kan de volksvertegenwoordiging debatteren met een bewindspersoon die haar niet serieus neemt? Ook het gedoe rond het paspoort van Hirsi Ali, nota bene een Kamerlid, verdiende een spoeddebat, al was het maar om duidelijkheid te verschaffen over de rol van alle betrokkenen. En was het denkbaar dat, nadat het kabinet-Kok II was afgetreden na de presentatie van het Srebrenica-rapport, de Kamer genoeg had genomen met deze aftocht met stille trom en het kabinet niet in een spoeddebat om opheldering had gevraagd?

Al met al is het spoeddebat in potentie een waardevol instrument voor de Tweede Kamer, dat ook niet de door sommigen gesignaleerde verlamming op de parlementaire werkzaamheden heeft. De klachten over het niet of moeizaam kunnen afwerken van de reguliere agenda zijn van alle tijden. Zo klaagde in de periode-Drees de Kamervoorzitter vrijwel ieder jaar dat de begrotingsbehandelingen in de knel kwamen.²⁹ Van enig spoeddebat was in die tijd geen sprake en het aantal interpellaties was ook niet groot.

Dat wil niet zeggen dat er niet enige verbetering van het gebruik van dit instrument mogelijk zou zijn. Terughoudendheid in het aanvragen van een spoeddebat is gewenst; alleen onderwerpen die zowel beleidsmatig als wat timing betreft niet kunnen wachten op reguliere behandeling, zouden gehonoreerd moeten worden. Een kleine uitzondering daargelaten lijkt de Kamer terughoudend genoeg. En er is natuurlijk altijd nog de mogelijkheid om een spoeddebat tegen te houden. Dertig voorstanders zijn genoeg, maar honderd tegenstanders óók.

Noten

- 1 Met dank aan Anne Bos, die een groot deel van het onderzoeksmateriaal leverde dat aan de basis ligt van dit artikel.
- 2 *Algemeen Dagblad*, 17 aug. 2006.

- 3 *NRC Handelsblad*, 19 juli 2006.
- 4 *Verslag der Handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (HTK)* 1992-1993, Bijl. 22590, nr. 5.
- 5 Zo ontbreken de zeer in het oog springende spoeddebatten n.a.v. de moord op Theo van Gogh en na de bomaanslagen in Madrid, en komt bijvoorbeeld ook een spoeddebat over bolletjesslikkers in april 2004 niet op de lijst voor.
- 6 Het betreft hier een 'spoeddebat' over de samenwerking tussen Nederlandse en Israëliëse militairen buiten medeweten van de politiek, aangevraagd door F. Karimi (GroenLinks) op 3 juni 2004.
- 7 Vgl. 'spoeddebat over de positie van hbo-docenten' (*HTK* 2005-2006, nr. 64, p. 4101) en 'debat over christenasielzoekers en Iran' (*ibidem*, nr. 56, p. 3627). Hier ligt een fraaie taak voor de Kamer: een nieuwe aanpassing van het Reglement van Orde. Voorstel van deze onderzoeker: het toevoegen van een zin aan lid 2, het spoeddebat wordt in de *Handelingen* opgenomen als 'spoeddebat over (de aanduiding van het onderwerp)'.
8 De griffie van de Tweede Kamer telt ook het in noot 6 genoemde interpellatiedebat mee en komt dus op drie.
- 9 P.P.T. Bovend'Eert en H.R.B.M. Kummeling, *Het Nederlandse parlement* (Deventer 2004) p. 257-258.
- 10 Nijs trad een dag later af, niet als gevolg van het spoeddebat – de daar ingediende motie waarin het optreden van de staatssecretaris werd betreurd, werd verworpen – maar na druk van de leiding van haar partij, de VVD.
- 11 *HTK* 2005-2006, Aangangsel, nr. 753 (Van Velzen) en nr. 1907 (Van Oudenallen).
- 12 Het spoeddebat over de brand in het cellencomplex op Schiphol vond plaats op 27 oktober 2005, nog geen etmaal na de gebeurtenis (*HTK* 2005-2006, nr. 14, p. 831-836), het debat over de moord op Theo van Gogh op 11 november 2004 (*HTK* 2004-2005, nr. 22, p. 1278-1332).
- 13 Het debat vond plaats op 30 augustus 2006 (*HTK* 2005-2006, nr. 100, p. 6169-6193).
- 14 Het debat over de El Tawheed-moskee vond plaats op 28 april 2004 (*HTK* 2003-2004, nr. 72, p. 4714-4742), dat over terreurdreiging op 3 november 2005 (*HTK* 2005-2006, nr. 17, p. 1036-1062).
- 15 *Elsevier*, 25 nov. 2005.
- 16 Te vinden op:
<http://www.tweedekamer.nl/over_de_tweede_kamer/voorzitter/31oktober_6november2005.jsp#0>
- 17 Het Parool, 31 maart 2004.
- 18 *HTK* 2003-2004, nr. 64, p. 4168.
- 19 *Ibidem*, p. 4169.
- 20 *Ibidem*, p. 4185.
- 21 *Ibidem*, nr. 66, p. 4297.
- 22 *HTK* 2004-2005, nr. 98, p. 5975-5992.
- 23 *Ibidem*, p. 5979.
- 24 *Ibidem*, Aangangsel, nr. 908.
- 25 *Ibidem*, nr. 51, p. 3329.
- 26 *HTK* 2005-2006, nr. 34, p. 2414.
- 27 *Ibidem*, nr. 56, p. 3627-3631.
- 28 Het debat over de hbo-fraude vond plaats op 21 april 2004 (*HTK* 2003-2004, nr. 69, p. 4548-4571); dat over de geheime CIA-vluchten, waarbij van terrorisme verdachte personen zonder medeweten van de Nederlandse autoriteiten door deze Amerikaanse inlichtingendienst over Nederlands gebied werden getransporteerd, op 21 maart 2006 (*HTK* 2005-2006, nr. 59, p. 3815-3837).
- 29 Zie J.C.E.J. van Merriënboer, 'Stressen tot het kerstreces. De Tweede Kamer als werkplek in de periode-Drees-Van Schaik (1948-1951), *Politieke Opstellen* 11-12 (1991-1992) p. 119-148.